

Uitgangspunten bij het vormgeven van een schoolanalyse

In het Nationaal Plan Onderwijs staat aangegeven dat van alle scholen in het funderend onderwijs wordt verwacht dat ze voor de zomervakantie een analyse hebben gemaakt waaruit blijkt dat er zicht is op leerlingen op 'cognitief, executief en sociaal gebied'.

Uit onderzoek wordt duidelijk dat 'de grote groep' van jongeren en volwassenen in de coronatijd meer stress heeft ervaren, meer is gaan piekeren, meer zorgen heeft over de toekomst en onderling contact mist. Wat ons betreft is dat een 'normale' reactie op een 'abnormale' situatie. Daarbij is duidelijk dat verschillende groepen verschillend reageren op de situatie. Er zijn bij leerlingen 'leerverschillen' ontstaan en wat betreft welbevinden zijn er grote verschillen tussen leerlingen en gezinnen. Ook zijn er verschillen tussen scholen als het gaat om hoe er is ingespeeld op de situatie. Dat betekent dat het voor scholen handig is om te weten wie er op welke manier heeft geprofiteerd van het thuisonderwijs, wie eronder heeft geleden en wat ze kunnen doen om de veerkracht van leerlingen en hun gezinnen te vergroten. De samenwerking met partners rond de school draagt daaraan bij.

De opstellers van deze notitie worden bevraagd op handvatten voor analyse en interventies. Omdat de planvorming gepaard gaat met grote tijdsdruk signaleren we dat de focus op het in kaart brengen van risico's bij alle leerlingen, af kan leiden en wellicht ten koste gaat van de aandacht voor het handelen in het hier en nu in de schoolpraktijk. En dat de analyse en interventies rond leer- en ontwikkelvertraging niet vanzelfsprekend gekoppeld worden aan de brede invulling van het jeugdbeleid van gemeenten en onderwijspartners. Daarom geven we graag een aantal uitgangspunten mee die wat ons betreft belangrijk zijn bij het vormgeven van een schoolanalyse.

1. Bij het maken van een schoolanalyse is het belangrijk dat we met zo min mogelijk inspanning een zo groot mogelijk effect bereiken en dat we steeds het doel voor ogen blijven houden. Het fysieke onderwijs wordt weer hervat en daarbij is het doel: normaliseren als basis en ondersteunen waar nodig. Dat geldt voor schoolteams, jeugdigen en gezinnen. Schoolteams verdienen het vertrouwen dat ze daartoe vanuit hun bestaande competentie in staat zijn en moeten kunnen rekenen op ondersteuning waar dat nodig is.
2. Een goede schoolanalyse bestaat uit meerdere onderdelen, waarbij voor alle onderdelen geldt: de informatie die het oplevert is pas nuttig als het ook richting geeft aan het concrete, dagelijkse handelen op school (in en buiten de klas), thuis en in de vrije tijd. Als het geen aanleiding geeft tot praktisch handelen, heeft het geen nut om er gegevens over te verzamelen. Het is belangrijk om dit uitgangspunt ook helder naar scholen te communiceren en om hen handvatten te bieden bij het kiezen van de onderdelen voor de analyse.
3. Vanuit scholen en ouders is er behoefte aan onderling contact en een goed gesprek over hoe het gaat met de jeugdigen. De balans school-thuis-vrije tijd is op verschillende manieren verstoord geraakt en moet weer worden hersteld. Belangrijk is om extra tijd te nemen voor leerkracht-ouder-kindgesprekken, waarin aandacht is voor een aantal belangrijke aspecten, namelijk: a. resultaten, b. gevoel van competentie op verschillende leergebieden, c. positieve en negatieve ervaringen van het thuisonderwijs, d. algehele stemming van de leerling, e. veerkracht in het gezin en f. ondersteuningsbehoeften. Scholen geven aan behoefte te hebben aan concrete gespreksformats voor leerkrachten, mentoren en ander onderwijskrachten.

4. Scans in de vorm van het afnemen van vragenlijsten zijn nuttig als duidelijk is welke informatie je gaat gebruiken in de dagelijkse praktijk. Het afnemen van vragenlijsten vergt veel organisatie en de verwerking ervan neemt veel tijd in beslag. En ze zijn niet altijd geschikt voor taalzwakke doelgroepen. Het risico is dat het afleidt van waar het werkelijk om gaat. Aan te raden is om gebruik te maken van bestaande systemen van LVS en vragenlijsten voor sociale veiligheid en sociaal-emotionele vaardigheden die al afgenomen worden binnen de scholen en daar eventueel corona-specifieke vragen aan toe te voegen. Maak daarnaast ook gebruik van lopende monitors met betrekking tot (mentale) gezondheid van jeugd, zoals die via de GGD'en.
5. Om goed zicht te krijgen op wat er speelt bij leerlingen zijn de twee meest voorliggende manieren: vragen en observeren. Dat betekent dat scholen makkelijk toegang moeten krijgen tot mooie open vragen om het gesprek aan te gaan (zie het punt hierboven) en aandachtspunten voor observatie in de klas. Scholen hebben de tijd en de ruimte nodig om een breed beeld te krijgen en dit ook te kunnen overleggen met relevante samenwerkingspartners (sociaal werk, jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg) Ook kan het goed zijn om op huisbezoek te gaan, en hierin samen te werken met jongerenwerk. Hier zijn mooie verbindingen te leggen met het Deltaplan Jeugd.
6. Veel leerlingen zijn veerkrachtig genoeg om de draad weer op te pakken. Het is dus niet per se nodig om alle leerlingen vragenlijsten voor te leggen. Er kan ook gericht gekozen worden voor een gespreksformat (zie hierboven) voor alle leerlingen en op grond van de uitkomst te kiezen voor specifieke vragenlijsten voor specifieke groepen leerlingen. Het voorleggen van vragenlijsten op het gebied van executieve functies, competentiebeleving in brede zin of probleemgedrag aan alle leerlingen lijkt ons niet nuttig. Dat geldt ook voor het standaard afnemen van intelligentietests zoals de NIO. Deze instrumenten kunnen wel gericht worden ingezet.
7. Belangrijk is om aandacht te hebben voor haalbaarheid en focus. Dat betekent gerichte acties, die aansluiten bij de praktijk en de competentie van leerkrachten en docenten, de werkdruk niet onnodig verhogen, en rekening houden met de veerkracht en gevoel van competentie van de schoolteams. Betrek hen (en de leerlingenraad) dan ook bij het opstellen van de analyse en bespreek wie in de ondersteuningsstructuur in en om school kunnen bijdragen aan de duiding en aanpak.
8. Goed zou zijn om gebruik te maken van bestaande kenniscentra en van de expertgroepen die recent zijn opgericht. Zij zijn al handvatten aan het verzamelen die aansluiten bij de vragen vanuit de praktijk. Ook dragen ze graag bij aan stappenplannen die overstijgend zijn en niet aan specifieke organisaties hangen.

Deze uitgangspunten worden onderschreven door het Nederlands Jeugdinstuut, Corona Expertgroep Schoolpsychologen van het NIP, het NCJ, Pharos en het Trimbos-instituut.

Namens hen:

Marloes Kleinjan MKleinjan@trimbos.nl

Chaja Deen c.deen@nji.nl